

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. Inspraakpunt winningsplan Blija
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN

Uw brief van: 9 januari 2019
Uw kenmerk: DGKE-WO/18204086

Ons adres: Postbus 13,
9290 AA Kollum
Ons telefoonnr: (0519) 29 88 88
Ons whatsapp nr: (06) 120 830 46
Ons e-mailadres: info@noardeast-fryslan.nl
Ons kenmerk: 2018-Z75733/Z74615

Website: www.noardeast-fryslan.nl

Behandeld door: L. Woudstra
Bijlage(n):

Datum: 29 januari 2019

Onderwerp: zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan BLIJA

Geachte heer Wiebes,

In reactie op uw bovenaangehaald ontwerp-besluit tot instemming met de wijziging van het winningsplan BLIJA dienen wij hierbij onze zienswijze daarop in.

Eerder hebben de voormalige gemeenten Ferwerderadiel en Dongeradeel bij brief van 22 mei 2018 gebruik gemaakt van de gelegenheid om in dezen een advies te geven over de onderliggende aanvraag van de NAM. Daarin kwamen wij – gebaseerd op het zogeheten *Fries Manifest*, zijnde een manifest van de Friese overheden over gas- en zoutwinning – tot een kritische opstelling over dit initiatief. De gronden die aan dat advies ten grondslag hebben gelegen wensen wij hierbij als herhaald te beschouwen, waarbij we ze tevens aanmerken als onderdeel van onze zienswijze.

In aanvulling daarop gaan wij nog op de navolgende punten in, daarbij in zekere mate de paragraafindeling van uw ontwerp-besluit volgend.

Planmatig beheer.

In het ontwerp-instemmingsbesluit wordt – bij de paragraaf ‘*Planmatig beheer*’ – nader ingegaan op het element hydraulische putstimulatie. U komt bij de beoordeling daarvan tot de stelling dat de NAM de risico’s en de beheersmaatregelen van dit element voldoende adresseert, zij het dat u daarin een gelaagdheid aanbrengt.

Omdat in dezen nog niet alle informatie beschikbaar is over de toepassing van injectiedruk, moet de NAM voor aanvang van deze stimulatievorm een werkprogramma ter goedkeuring voorleggen aan de inspecteur-generaal der mijnen. Eerst in zo’n werkprogramma worden de details (druk, samenstelling en volumes van de vloeistoffen) duidelijk. De inspecteur-generaal kan – na toetsing ervan op de veiligheid voor mens en milieu – dan toestemming verlenen.

Zo’n publiek beladen onderdeel blijft dan verder uit beeld van de lokale overheden, alsook van de bevolking, terwijl de lading van ‘fracking’ groot is. Zo zijn er in beginsel risico’s aan verbonden – hoe klein die dan ook door u geschetst worden, draagt het bij aan een verhoogd onveiligheidsgevoel van onze inwoners en voedt het, juist ook door die gelaagdheid in de toestemmingsvormen, het wantrouwen over de gevolgen van het ingrijpen in de diepere ondergrond en de processen die daar bij betrokken zijn.

Gekeken naar nut en noodzaak menen wij dat – tegen de achtergrond van onze kritische opstelling ten aanzien van de verdere uitnutting van de in onze gemeente gelegen kleine gasvelden – juist deze specifieke techniek achterwege kan blijven. Als de natuurlijk uitstroom van gas bij het reguliere boorproces niet voldoende is, dan zij dat zo; een verdere vergroting van de risico’s lijkt ons niet noodzakelijk, temeer daar het zo zal zijn dat ongeveer een derde van de gebruikte chemicaliën in de grond zal achterblijven, daarmee een probleem voor de generaties na ons achterlatende.

Bij dit alles wegen wij ook af dat de toepassing van 'fracking' het imago van de bovengrond met (dorps-) bebouwing dusdanig negatief beïnvloedt dat het sowieso raakt aan de beleving van een gebied en daarmee ook aan de waardebeoordeling van de daarin gelegen opstallen.

Als hydraulische putstimulatie ook nog eens geplaatst moet worden in de context dat de NAM voor het scenario van een hoog rendement gaat, dan is er onzes inziens veel te zeggen voor een beperking van de gevraagde verlengde winningsduur uwerzijds, bijvoorbeeld een beperking tot 2035. Op die wijze zou ook de voortgang van de gaande energietransitie tijdens die looptijd beter in het spectrum van energievoorziening, waaronder nadrukkelijk de alternatieve energievormen, betrokken kunnen worden.

Bij dit onderdeel willen wij dan ook nog nadrukkelijk wijzen op het aspect verzilting dat zich al voltrekt in de binnenlands gelegen kustranden van ons grondgebied. Juist in die gebieden is er een hoog percentage akkerbouwbedrijven, dat gebaat is bij kwalitatief hoogwaardige grond; deze vorm van agrarische onderneming is van groot belang voor de regio. Als door gaswinning de mate van verzilting al toeneemt, mag het duidelijk zijn dat verdere bezwaring van de grondkwaliteit door toepassing van hydraulische putstimulatie – ook alleen al de dreiging ervan – ongewenst is. De betreffende beroepsgroep maakt zich dan ook begripelijkterwijs terecht zorgen door deze ontwikkeling.

Bodemdaling.

In de paragraaf '*Bodemdaling*' wordt duidelijk dat het Wetterskip Fryslân constateert dat het gebied dat door de bodemdaling wordt beïnvloed gaandeweg aanzienlijk wordt uitgebreid. Dat feit plaatst het Wetterskip voor het feit dat er nadere – mogelijk ingrijpende – beheersmaatregelen moeten worden genomen. Hoewel deze specifieke taak belegd is bij het Wetterskip, mag duidelijk worden dat zulks ons ook verontrust. Het raakt immers ook aan de primaire waterkering. Nu de mijnbouwwetgeving veiligheid als criterium hanteert, stellen wij dat zulks ook tot een redenering om af te zien van instemming zou kunnen leiden.

Schade.

De paragraaf '*Schade door bodembeweging*' kijkt – in een zeker samenstel - terug op de voorgaande paragrafen '*Bodemdaling*' en '*Bodembeweging*', zulks specifiek voor wat betreft de mogelijke negatieve effecten daarvan.

Zowel bodemdaling als bodemtrilling worden door u – op basis van de ingewonnen technische adviezen – gecategoriseerd als vallende in de laagste risicocategorie. Vanuit die stelling volgt de inschatting dat het risico op schade aan opstallen dan ook als laag is aan te merken, waarna al vrij snel wordt overgegaan op de constatering dat, mocht schade zich desondanks voltrekken, wettelijk is voorzien in een schadeafwikkeling voor rekening van de NAM. Aansluitend schetst u het beeld dat aan verbetering van het schadeproces wordt gewerkt; in de ogen van veel betrokken geen overbodige luxe. Zo is er een landelijk schadeprotocol in de maak, dat een leidraad voor een onafhankelijk commissie mijnbouwschade zal gaan vormen. U volgt ons daarbij in ons appèl om schadeclaims (van relatief beperkte omvang) ruimhartig te beoordelen en snel en efficiënt af te handelen. Ons stevige pleidooi om – evenals dat in de Groningse situatie het geval is – de *omgekeerde bewijslast* alhier van toepassing te verklaren honoreert u echter niet. U motiveert dat vanuit, onder andere, de omvang van de Groningse problematiek. Dat wijst er op dat u in de kwantiteit van de schadeclaims redeneert. Voor een tegengestelde redenering zou – zeker in dezen – ook ruimte kunnen zijn. Daar waar gesteld wordt dat de parameters voor de kans op schade in de laagste categorieën vallen, zou er in beginsel sprake kunnen zijn van een relatief beperkt aantal schadeclaims. Vanuit dat gegeven, maar meer nog vanuit het gelijkheidsbeginsel, zou er onzes inziens nog steeds alleszins ruimte zijn om deze maatregel bij deze aanvraag en aansluitende besluitvorming ook voor te schrijven. Het zou naar onze inschatting de beleving van deze ingreep bij onze bevolking aanzienlijk verbeteren.

Gesproken over die beleving brengen wij nogmaals in dat zaken als een 0-meting aan de woningen/gebouwen, de installatie van tiltmeters, het regelmatig doen van herhalingsmetingen in hoge mate bij kunnen dragen aan het veiligheidsgevoel van de bewoners van het gebied. Uw standpunt dat zulke maatregelen maar van beperkte betekenis zijn vinden wij te kort door de bocht. Ons is de betekenis en uitwerking van uw alternatief – het bijplaatsen van versnellingsmeters – in dit verband ook nog onvoldoende duidelijk. Uitlezing van die versnellingsmeters is voorts een expertise die bij de NAM wordt belegd en – in tegenstelling tot de door ons voorgestelde maatregelen – niet of nauwelijks navolgbaar is door de bevolking.

Communicatie.

In eerdergenoemd advies hebben wij sterk gepleit voor een verbetering van de communicatie over de gaswinning. Van met name de Vereniging van Dorpsbelang Blije e.o. en de Werkgroep NAM hebben wij recentelijk vernomen dat zij allesbehalve tevreden zijn over de (wijze van) communicatie, en wel wat betreft de tijdige aankondiging der dingen, maar ook ten aanzien van de inhoud.

Uw opzet in de vorm van een infomarkt in MFA Fjildsicht te Blije op 16 januari jl. hebben Dorpsbelang Blije en de Werkgroep NAM niet gebracht wat zij zochten zodat er nog steeds veel vragen en zorgen in het dorp leven. Zo misten zij een eenduidige informatieverstrekking, zelfs in die mate dat er verwarring is ontstaan omdat bij de ene stand andere informatie werd gegeven dan bij de andere stand. Ook meldden zij dat zij te laat ingeseind zijn over wat er precies stond te gebeuren. Op die manier hebben zij geen invloed meer kunnen uitoefenen op zaken betreffende de (wijze van) communicatie. Het spreekt voor zich dat zulks geenszins bijdraagt aan enige acceptatie van gaswinning hoe dan ook.

Ook misten zij in deze opzet de optie om collectief te reageren. Dat gemis heeft er overigens toe geleid dat er op 23 januari jl. andermaal een breed opgezette, openbare informatiebijeenkomst in het MFA Fjildsicht is belegd om de gevoelens van zorg te delen; er was daarbij sprake van een grote opkomst. Door Dorpsbelang Blije e.o. is uw ministerie gevraagd om aldaar nogmaals explicatie te doen van met name de technische processen met betrekking tot bodembeweging. Anders dan wij juist bepleit hadden met betrekking tot een verbeterd communicatieproces, is dat verzoek uwerzijds afgewezen onder verwijzing naar de reeds geboden mogelijkheden op eerder genoemde informatiemarkt. Het mag duidelijk zijn dat zulks frustrerend werkt en zelfs contra-productief. Dit alles raakt ook aan onze oproep om de communicatie in dergelijke processen aanmerkelijk te verbeteren.

Evenwichtige verdeling lusten en lasten.

Ons appèl op een betere verdeling tussen de lusten en lasten in een winningsgebied komt aan bod in de paragraaf 'Overige adviezen'. Dat appèl is gedaan vanuit onze overtuiging dat de leefbaarheid en de economisch vitaliteit in deze regio op peil moeten blijven, minimaal het huidige peil, maar sterkere leefbaarheidsimpulsen zouden in een gebied waar de krimpproblematiek zich aandient ook zeker op zijn plaats zijn.

In de communicatie met de Tweede Kamer is er uwerzijds toegezegd dat u, in samenwerking met de energiesector, overheden en maatschappelijke organisaties die lusten- en lastenverdeling nader te verkennen. In het ontwerp-instemmingsbesluit meldt u dat de brancheorganisatie van de mijnbouwmaatschappijen, de NOGEPA, ter zake een gedragscode heeft uitgebracht over een evenwichtiger verdeling van de lusten en lasten. Hoewel in die opzet de baathebbende (in sommige opties ook de veroorzaker) wordt geadresseerd, zou deze materie in onze visie directiever van uw kant kunnen worden ingestoken. De mate van vrijblijvenheid op dit stuk van zaken sluit niet langer aan bij de maatschappelijke beleving van de balans in de woon- en leefomgeving.

Samenvatting.

Wij herhalen de punten van ons eerdere advies, zoals weergegeven in onze brief van 22 mei 2018.

Als hydraulische putstimulatie nodig is voor de variant van "hoog rendement", stellen wij dat wij daar geen voorstander van zijn en bepleiten in dat verband eerder een verkorting van de verlengingsduur van het winningsplan, zodat gedurende die looptijd de voortgang van de energietransitie ingebed zouden kunnen worden.

De eventuele gevolgen van bodemdaling op het gebied, maar met name op de primaire zeekering baren ons zorgen. Wij sluiten ons dan ook aan bij het advies van het Wetterskip Fryslân.

Ingeval van schadegevallen aan opstallen staan wij op de toepassing van de zogeheten "omkering van bewijslast", zoals dat ook in de buurprovincie wordt gehanteerd.

Het veiligheidsgevoel van de bewoners van een winningsgebied kan en moet vergroot worden door gebruik te maken van 0-metingen, tiltmeters en herhalingsmetingen.

De communicatie vanuit uw ministerie over dergelijke ingrijpende processen kan en moet aanmerkelijk verbeterd worden, zoals wij eerder ook al bepleit hebben.

Het bewerkstelligen van een betere lusten- en lastenverdeling door gaswinning in onze regio moet in uw procedure dan ook een stilliger vorm krijgen. Voor mijnbouwmaatschappijen moet de vrijblijvenheid daarin aanmerkelijk worden verkleind.

Wij zien uw reactie op het bovenstaande met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Noardeast-Fryslân,

H.J.C.M. Verbunt, MBA
Secretaris

drs. H. H. Apotheker
Burgemeester (waarnemend)